

แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนที่สนับสนุนทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 กรณีศึกษา โครงการอบรมการใช้ภาพถ่ายเพื่อผลิตเป็นสื่อการเรียนการสอนใน สถาบันการอาชีวศึกษา

The development approaches in learning and teaching that skills of learners in
the 21st century: A Case Study of training project on using photos to produce an
instruction media in Vocational Institutions

ภาคภูมิ พุสกุลสถาพร^{*}

1. บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันรัฐบาลและกระทรวง
ศึกษาธิการ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและ
บุคลากรการศึกษาให้สามารถบูรณาการนวัตกรรมเข้ากับ
การเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนผู้เรียนให้เกิดทักษะการ
เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยรูปแบบของนวัตกรรมที่
เกิดขึ้นนั้นต้องสร้างให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์
การคิดเชิงวิพากษ์ และการคิดเชิงสร้างสรรค์ รวมถึง
สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปเชื่อมโยงเข้ากับชีวิตและสังคม
อันจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสิทธิผลสูงสุดจากการจัด
การศึกษา

จากแนวคิดการปฏิรูปการศึกษา ผู้เขียนได้เสนอแนว
ทางการพัฒนาการเรียนการสอนที่สนับสนุนทักษะของ
ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยประยุกต์ โครงการอบรมการใช้
ภาพถ่ายเพื่อผลิตเป็นสื่อการเรียนการสอนในสถาบัน
อาชีวศึกษาเป็นกรณีศึกษาโดย วัตถุประสงค์สำคัญของ
โครงการดังกล่าวเป็นการนำภาพถ่ายมาบูรณาการกับ
นวัตกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถใช้
ทักษะการเรียนรู้ตรงตามแนวคิดการจัดการศึกษาใน
ศตวรรษที่ 21

บทสรุปของเรื่องนี้ ได้แสดงให้เห็นในประเด็นสำคัญว่า
ภาพถ่ายสามารถใช้เป็นเครื่องมือพิเศษที่เป็นนวัตกรรม
สำหรับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะ
ภาพถ่ายที่แสดงถึงขั้นตอนการปฏิบัติงาน ภาพถ่าย

สิ่งประดิษฐ์ด้านอาชีวศึกษา ภาพถ่ายกิจกรรมจิตอาสา
กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หรือแม้กระทั่ง
ภาพถ่ายวิถีชีวิตของคนในชุมชน ภาพถ่าย เหล่านี้เมื่อนำ
มาบูรณาการกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยอาศัย
การมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน
สามารถสร้างให้เกิดกระบวนการที่ตรงตามทักษะการเรียนรู้
ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดเชิง
สร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
ผ่านภาพถ่ายร่วมกับผู้เรียน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากวิธีการ
นี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้มากขึ้น
และสามารถนำทักษะที่ได้รับไปประยุกต์ใช้กับการดำเนิน
ชีวิตในสังคม

2. ปัญหาการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้กับการ เรียนการสอน

การพัฒนาการเรียนการสอนผ่านการนำนวัตกรรมเข้า
มาประยุกต์ใช้สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาตั้งแต่
อดีตถึงปัจจุบันมุ่งเน้นให้ครูมีความรู้ความเข้าใจใน
นวัตกรรมใหม่ๆ โดยใช้วิธีการฝึกอบรมด้วยรูปแบบต่างๆ
ที่กำหนดขึ้นจากส่วนกลาง วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม
จะแสดงให้เห็นภาพองค์ความรู้ในด้านนวัตกรรมเพื่อ
ให้เกิดความเข้าใจและเชื่อมโยงเข้ากับการปฏิบัติโดยเน้นให้
ครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในเรื่อง

^{*}ข้าราชการพลเรือน ตำแหน่ง นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ สำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา

โทร. 08-1561-1017 อีเมล: pakpoom.pu@gmail.com

การประเมินผลภายหลังการเสร็จสิ้นโครงการฝึกอบรมจะเน้นไปที่การประเมินตัวครูผู้สอนว่ามีความพึงพอใจหรือมีความเข้าใจในรายละเอียดที่เข้ารับการฝึกอบรมมากน้อยเพียงใด ในเรื่องนี้หากมองถึงปัญหาการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนเพื่อปรับเปลี่ยนผู้เรียนให้เกิดทักษะที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 จะพบปัญหาที่น่าสนใจดังนี้

2.1 ปัญหาในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานของสถานศึกษาในการเตรียมความพร้อมรับมือกับนวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้น กล่าวคือ การนำนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาใช้ในสถานศึกษา เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต (Tablet) โปรแกรมการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (e-Learning) สิ่งต่างๆ เหล่านี้ต้องอาศัยโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคมมาช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ เช่น ระบบอินเทอร์เน็ต เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีความทันสมัย ซึ่งที่ผ่านมาพบว่า สถานศึกษาหลายแห่งยังขาดอุปกรณ์เหล่านี้และมีงบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาไม่เพียงพอกับความต้องการทำให้ทั้งครูผู้สอนและผู้เรียนไม่สามารถใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันภายในห้องเรียนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

2.2 ปัญหาที่เกิดจากตัวครูผู้สอนยังไม่ให้ความสำคัญกับนวัตกรรมใหม่ๆ และยังมีมองว่านวัตกรรมบางอย่างนอกจากจะนำมาซึ่งความยุ่งยากแล้วยังเป็นการเพิ่มภาระงานประจำที่ทำอยู่ให้มากขึ้น กล่าวคือ ในสถานศึกษาหลายแห่งครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นครูอาวุโสเคยชินกับการสอนแบบเก่ารวมถึงตามไม่ทันเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยซึ่งมีความแตกต่างจากตัวผู้เรียนที่เป็นเด็กยุคใหม่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยี ทำให้มีความพร้อมต่อการเรียนรู้และปรับใช้เครื่องมือเข้ามาสนับสนุนการเรียนรู้ของตนเอง นอกจากนี้ภาระงานไม่ประจำที่ครูผู้สอนต้องรับผิดชอบมีมากเกินไปกว่างานด้านการสอน เช่น งานธุรการ งานที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนและงานประเมินผลของโรงเรียน ทำให้ไม่สามารถพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ของนักศึกษาในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ปัญหาด้านยุทธศาสตร์และพันธกิจของสถานศึกษาไม่ได้รับรู้อย่างเต็มที่ที่ต้องการและการเชื่อมโยงกับทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่มีการประยุกต์นวัตกรรมที่เกิดขึ้นเข้ากับการเรียนการสอนในชั้นเรียน

ในเรื่องนี้เมื่อพิจารณารูปแบบการเรียนการสอนภายใต้หลักสูตรที่ผ่านมา พบว่า การสอนส่วนใหญ่จะเน้นไปที่การท่องจำ การแก้โจทย์ปัญหาต่างๆ ที่ผู้สอนกำหนดขึ้นโดยไม่ได้อ้างอิงกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่มีรูปแบบของการใช้นวัตกรรมเป็นเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้ ทำให้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นผู้เรียนไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ทั้งยังขาดการสอดประสานกับรากฐานความเป็นไทยซึ่งเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการศึกษา

2.4 ปัญหาที่เกิดจากตัวผู้เรียนไม่ให้ความสนใจต่อนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ครูผู้สอนนำมาใช้กับการเรียนการสอนในชั้นเรียน ในเรื่องนี้ถ้าพิจารณาถึงสาเหตุแล้วพบว่าครูผู้สอนถึงแม้จะเรียนรู้และมีความสามารถในการใช้นวัตกรรมดังกล่าวแต่ขาดทักษะในการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาให้เกิดความน่าสนใจและไม่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้และตั้งคำถามต่อสิ่งที่ตนเองเรียนรู้ได้ รวมถึงบางครั้งก็ไม่ได้ประยุกต์นวัตกรรมเข้ากับชีวิตประจำวันทำให้ผู้เรียนก็เกิดความเบื่อหน่าย เพราะมองว่าสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ในชั้นเรียนไม่เชื่อมโยงกับสิ่งที่ตนเองสนใจและไม่สามารถนำมาปรับใช้กับการดำเนินชีวิตและพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ได้

โดยสรุปจากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นก่อนการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนเพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปัญหาที่สำคัญของการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งผู้เขียนเชื่อมโยงให้เห็นตั้งแต่ปัญหาของโครงสร้างพื้นฐานในสถานศึกษาเพื่อรองรับนวัตกรรมใหม่ๆ ปัญหาที่เกิดจากครูผู้สอนและหลักสูตรการเรียนการสอน ปัญหาในเรื่องยุทธศาสตร์และพันธกิจของสถานศึกษา ตลอดจนปัญหาความสนใจของผู้เรียนที่มีต่อนวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้น

3. การพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนโดยนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในศตวรรษที่ 21

การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ผู้เขียนได้ศึกษาข้อมูลจากหนังสือเรื่อง ทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21

เขียนโดย James and Ron [1] ซึ่งถูกนำมาแปลเป็นภาษาไทยโดย วรพจน์ และ อธิป [2] ที่ได้อธิบายถึงทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ไว้แต่ละประเด็น ดังนี้

3.1 การศึกษาของผู้เรียนในรายวิชาแกนและแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21

3.1.1 วิชาแกนเป็นวิชาทั่วไปที่จัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน เช่น วิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ การปกครองและหน้าที่พลเมือง

3.1.2 แนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 เป็นแนวคิดเกี่ยวกับ จิตสำนึกต่อโลก ความรู้พื้นฐานด้านเศรษฐกิจ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านพลเมือง ด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม

3.2 ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ไขปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือกันทำงาน

3.3 ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้พื้นฐานด้านสารสนเทศ ด้านสื่อและทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ไอซีที) ทั้งในและนอกห้องเรียน

3.4 ทักษะชีวิตและการทำงาน เป็นทักษะที่สร้างให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการปรับตัว มีความคิดริเริ่มเกิดทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม การเพิ่มผลผลิต ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ

3.5 ระบบสนับสนุนการศึกษาของศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องของมาตรฐานและการประเมิน เรื่องของหลักสูตรการสอน การพัฒนาทางวิชาชีพ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

เมื่อพิจารณาทักษะที่ผู้เรียนต้องมีในศตวรรษที่ 21 กับการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน พบว่ามีความจำเป็นที่หน่วยงานด้านการศึกษาต้องพัฒนาสื่อหรือเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการศึกษาไปพร้อมๆ กับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยแนวทางที่ชัดเจนผู้เขียนได้ใช้กรณีศึกษาเรื่องการใช้ภาพถ่าย ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างผู้เรียนให้เกิดทักษะการคิดริเริ่ม การเรียนรู้กระบวนการทางสังคม การคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ ตลอดจนการสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียนได้

4. โครงการอบรมการใช้ภาพถ่ายเพื่อผลิตเป็นสื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ [3]

โครงการอบรมการใช้ภาพถ่ายเพื่อผลิตเป็นสื่อการเรียนการสอน อยู่ในความรับผิดชอบของชมรมถ่ายภาพเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ซึ่งดูแลโดยสำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา รวมถึงเป็นโครงการที่จัดขึ้นต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี

4.1 หลักการและเหตุผลของโครงการ

การพัฒนาการศึกษาของไทยในปัจจุบัน รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษาโดยมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนที่สนับสนุนผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งวิธีการนี้ส่งผลให้เกิดรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในฐานะหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีพให้มีมาตรฐานในระดับสากล ได้กำหนดภารกิจให้สำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษาจัดฝึกอบรมครูให้มีทักษะการจัดการเรียนการสอนตรงตามการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหนึ่งในนั้น คือ การจัดฝึกอบรมครูให้มีความรู้ด้านการถ่ายภาพและการนำภาพถ่ายไปประยุกต์เข้ากับการเรียนการสอน โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดการบูรณาการความรู้ด้านการถ่ายภาพกับนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่ตรงตามแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบไปด้วยทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะชีวิตและการทำงาน

4.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

4.2.1 เพื่อให้ครูและบุคลากรอาชีวศึกษาได้ทบทวนองค์ความรู้และเพิ่มพูนทักษะการถ่ายภาพ

4.2.2 ครูและบุคลากรอาชีวศึกษาสามารถนำภาพถ่ายไปบูรณาการกับนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

4.2.3 เป็นการสร้างเครือข่ายของครูและบุคลากรอาชีวศึกษาเพื่อการทำงานร่วมกันตามแนวคิดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

4.3 กิจกรรมการพัฒนาในภาพรวม

4.3.1 ความรู้เกี่ยวกับการถ่ายภาพและเทคนิคการถ่ายภาพประเภทต่างๆ

4.3.2 พัฒนาการด้านการเรียนการสอนและรูปแบบของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

4.3.3 มาตรฐานของนวัตกรรมการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

4.3.4 นำเสนอผลงานการบูรณาการภาพถ่ายกับนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ตรงตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

5. แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนที่สนับสนุนทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

จากทฤษฎีทักษะการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และกรณีศึกษาโครงการการใช้ภาพถ่ายเพื่อผลิตเป็นสื่อการเรียนการสอน ผู้เขียนนำ 2 เรื่องมาประยุกต์เข้าด้วยกัน โดยมีกรอบการมองว่า ภาพถ่ายซึ่งเป็นสื่อการเรียนการสอนสามารถนำมาบูรณาการเข้ากับนวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างผู้เรียนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งในรายละเอียดผู้เขียนมองว่ามีแนวทางที่สำคัญแต่ละเรื่องดังนี้

5.1 แนวทางการพัฒนาผ่านยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา

ยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาควรกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับเรื่องเหล่านี้ โดยร่วมมือกับครูผู้สอนพัฒนาทักษะของผู้เรียน ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ ทักษะชีวิตและการทำงาน รวมถึงปัจจัยสนับสนุนต่างๆ ทั้งในด้านหลักสูตร สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยนำทักษะเหล่านี้มาเชื่อมโยงบูรณาการร่วมกันผ่านการเรียนการสอนในหลักสูตรที่เป็นตัวขับเคลื่อนหลักเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จนกลายเป็นทักษะที่ติดตัวและสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

โครงการอบรมครูผู้สอนในสถานศึกษาหัวข้อ การถ่ายภาพเพื่อผลิตเป็นสื่อการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของโครงการพบว่า มีความสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เรื่องการ

พัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี สื่อ การเรียนรู้และนวัตกรรม รวมทั้งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในระดับกระทรวง เรื่อง การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความสามารถในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาอย่างมีคุณภาพ และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในระดับกรมเรื่อง การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่ ซึ่งโครงการนี้มีวัตถุประสงค์ให้ครูผู้สอนนำภาพถ่ายไปบูรณาการกับนวัตกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยแนวทางการพัฒนาด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มีความสอดคล้องกับกรณี ศึกษาของประเทศสิงคโปร์ ที่ได้กำหนดกรอบสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนได้จัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงสมรรถนะในอนาคตนี้ โดยครูผู้สอนสามารถพัฒนารูปแบบการสอนที่มีความหลากหลายตรงตามความต้องการของผู้เรียนได้มากขึ้น [4]

5.2 แนวทางการพัฒนาโดยเชื่อมโยงกับหลักสูตรการเรียนการสอน

หลักสูตรการเรียนการสอนในปัจจุบันเป็นการสอนที่แยกส่วนระหว่างทักษะที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีในศตวรรษที่ 21 และความรู้ในสาขาวิชา โดยสิ่งทีควรจะเป็นสำหรับการพัฒนาผู้เรียนที่เกิดจากการที่ผู้เขียนใช้กรณีศึกษาเรื่องการใช้ภาพถ่ายมาบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนเพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 สามารถอธิบายให้เห็นถึงวิธีการปฏิบัติภายใต้กรอบทักษะที่สำคัญ 3 ด้านดังนี้

(1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม มีรูปแบบในทางปฏิบัติเมื่อนำภาพถ่ายมาบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน ครูผู้สอนสามารถใช้ภาพถ่ายเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างความสนใจก่อนที่จะตั้งคำถามเพื่อนำเข้าสู่เนื้อหาวิชารวมถึงระหว่างการสอนในชั้นเรียนผู้เรียนสามารถนำภาพถ่ายของตนเองมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูผู้สอนและเพื่อนๆ ได้ ตัวอย่างในเชิงของหลักสูตร เช่น ในวิชาสังคมศาสตร์หรือประวัติศาสตร์ ครูผู้สอนสามารถนำภาพถ่ายโบราณสถาน แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่มาอธิบายเพื่อให้ผู้เรียนช่วยกันวิพากษ์ในด้านวัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ ลำดับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ หรือในวิชาที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักรกล

สามารถใช้ภาพถ่ายเป็นตัวอย่างการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนที่แสดงให้เห็นถึงวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

(2) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในประเด็นนี้ ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่าภาพถ่ายเป็นสื่อการเรียนการสอนที่เป็นสารสนเทศอย่างหนึ่งที่ถูกนำมาบูรณาการเข้ากับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งในเชิงของหลักสูตร ครูผู้สอนสามารถนำภาพถ่ายมาเชื่อมโยงให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ ตัวอย่างเช่น ในวิชาคอมพิวเตอร์ เมื่อครูผู้สอนนำเสนอภาพบุคคลทั้งก่อนและหลังโดยใช้เทคนิคการตกแต่งภาพ ทำให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยีไปพร้อมๆ กับการเรียนรู้ทักษะสำคัญว่า สื่อหรือโฆษณาในชีวิตประจำวันสามารถปรุงแต่งหรือตีความให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ที่คล้อยตามได้ ดังนั้นผู้เรียนควรรู้จักตีความและรู้เท่าทันเรื่องเหล่านี้

(3) ทักษะชีวิตและการทำงาน มีรูปแบบในทางปฏิบัติเมื่อนำภาพถ่ายมาบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนระหว่างวิชาต่างๆ ที่สามารถสอดแทรกทักษะเข้าไปในหลักสูตร โดยครูผู้สอนต้องเชื่อมโยงให้เห็นว่า สิ่งที่ตนเองกำลังสอนในหลักสูตรนั้นผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร ตัวอย่างเช่น ในวิชาเลือกหรือหลักสูตรการลดวิชาเรียนเพิ่มการเรียนรู้ที่กระทรวงศึกษาธิการกำลังส่งเสริมอยู่นั้น ครูผู้สอนสามารถตั้งโจทย์ให้ผู้เรียน นำเสนอภาพถ่ายผู้นำที่ผู้เรียนชื่นชอบหรือกิจกรรมที่ผู้นำเหล่านั้นกำลังปฏิบัติในสังคมแล้วให้ผู้เรียนร่วมกันคิดเชิงวิพากษ์ ถึงคุณสมบัติของผู้นำที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้

โดยสรุป แนวทางการพัฒนาโดยเชื่อมโยงกับหลักสูตรเป็นการนำภาพถ่ายเข้ามาบูรณาการกับการเรียนการสอนเพื่อเป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งทักษะที่กล่าวมาทั้ง 3 ประการข้างต้น

5.3 แนวทางการพัฒนาผ่านครูผู้สอน

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูผู้สอนต้องผสมผสานให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ระหว่างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 กับมาตรฐานทางวิชาการ โดยมีแนวทางในการปฏิบัติในแต่ละประเด็นดังนี้

5.3.1 การสร้างชุมชนการเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนเพื่อให้เกิดการบูรณาการและการพัฒนาวิธีการสอน

ร่วมกัน โดยครูผู้สอนในแต่ละสาขาวิชาควรเข้ามามีส่วนในการปรับปรุงเทคนิคการสอน ตัวอย่างที่สามารถอธิบายได้ เช่น เมื่อครูผู้สอนต้องการใช้ภาพถ่ายเข้ามาบูรณาการกับนวัตกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนแต่ละสาขาวิชาอาจช่วยกันวิเคราะห์ภาพว่าภาพแต่ละภาพสามารถอธิบายเข้ากับหลักสูตรใดได้บ้างและมีความเชื่อมโยงกันในแต่ละสาขาอย่างไร สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะในการคิดมากขึ้น

5.3.2 การกำหนดนโยบายระดับสถานศึกษาด้านการพัฒนาครูผู้สอนที่มีความชัดเจนในการปฏิบัติ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูผู้สอนผ่านการอบรมโดยใช้โครงการต่างๆ เป็นตัวขับเคลื่อน โดยโครงการถ่ายภาพเพื่อพัฒนาสื่อการสอนถือว่าเป็นโครงการหนึ่งในการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ด้านการถ่ายภาพและการนำภาพถ่ายไปบูรณาการร่วมกับนวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

5.3.3 การพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถดึงเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ประโยชน์ในการสร้างให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งในเรื่องนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดในหนังสือเรื่อง ทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 [1] หัวข้อนวัตกรรมทางเทคโนโลยี ที่เสนอแนะให้ครูเลือกใช้กลยุทธ์โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อดึงประโยชน์จากการทำให้เห็นภาพและให้นักเรียนอ่านภาพออก ดังนี้

(1) พัฒนานักเรียนให้เป็นผู้บริโภคข้อมูลข่าวสารที่รู้เท่าทัน

(2) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิดเชิงวิพากษ์และเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ภาพ

(3) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสื่อสารด้วยภาพ

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน เช่น หากครูผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนร่วมกันใช้ความคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดริเริ่มในการแก้ไขปัญหาเฉพาะที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ครูผู้สอนสามารถนำเสนอภาพถ่ายการปล่อยมลพิษของโรงงานอุตสาหกรรมหรือการปล่อยของเสียที่เกิดขึ้นในชุมชน แล้วตั้งโจทย์ให้ผู้เรียนร่วมกันแก้ไข

ปัญหา ซึ่งภาพที่ผู้เรียนมองเห็นจะทำให้เกิดมุมมองที่หลากหลายในเชิงความคิด

ดังนั้นจากประเด็นดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่าครูผู้สอนสามารถนำภาพถ่ายมาพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในชั้นเรียน ได้ใช้ความคิดในการวิเคราะห์ วิจัยสร้างสรรค์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูผู้สอน ศึกษาค้นคว้าข้อมูลมาประกอบคำอธิบายภาพถ่าย ซึ่งจากวิธีการเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะตามที่ต้องการเพิ่มมากขึ้น

5.4 แนวทางการพัฒนาผ่านผู้เรียน

การพัฒนาในเรื่องนี้จะเกิดขึ้นได้ต้องเริ่มต้นจากการกำหนดนโยบายทางการศึกษาที่มีความชัดเจนและสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 รวมถึงนโยบายเมื่อแปลงเป็นยุทธศาสตร์ในระดับสถานศึกษาแล้วต้องเน้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในแนวคิดหลักของสาขาวิชาที่เรียนอย่างลึกซึ้ง รู้จักการประเมินและสามารถออกแบบการเรียนรู้ของตนเอง รู้จักตีกรอบความคิดในการแก้ปัญหาโดยใช้แหล่งข้อมูลต่างๆ ตลอดจนสามารถนำเครื่องมือดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การใช้ภาพถ่ายดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ในเรื่องนี้ต้องทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างวิธีการสร้างการเรียนรู้ของตัวผู้เรียนกับผลงานที่เป็นภาพถ่าย สิ่งสำคัญ คือ ผู้เรียนควรจะเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้และร่วมอภิปรายเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นผ่านผลงานภาพถ่าย รู้จักการคิดวิเคราะห์ การนำเสนอข้อมูลให้เกิดความน่าสนใจและเชื่อมโยงกับชีวิตความเป็นอยู่ รวมถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม รู้จักการตั้งคำถามต่อสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ เพื่อให้เกิดการบูรณาการความคิดจากหลากหลายสาขาวิชาเข้ามาพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองเพิ่มมากขึ้น

6. บทสรุป

โดยสรุปการกำหนดแนวทางการใช้ภาพถ่ายเพื่อบูรณาการเข้ากับนวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สามารถดำเนินการให้เป็น

รูปธรรมได้โดยดำเนินการผ่านยุทธศาสตร์ที่มีความชัดเจนของสถานศึกษาและการประยุกต์เทคนิคการใช้ภาพถ่ายเข้ากับหลักสูตรการเรียนรู้ การพัฒนาผ่านครูผู้สอน ตลอดจนการพัฒนาผ่านตัวผู้เรียน โดยภาพถ่ายที่นำมาใช้จะต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะชีวิตและการทำงาน ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งบทสรุปของเรื่องนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Stephen [5] ที่กล่าวว่า เครื่องมือทางด้านมัลติมีเดียที่ออกแบบอย่างตั้งใจเพื่อใช้สำหรับการสร้างการเรียนรู้ที่รวมกันระหว่างการพูดกับภาพจะเป็นทางหนึ่งที่ทำให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- [1] James Bellanca and Ron Brandt. (2010). 21st Century skills: Rethinking how students learn. Bloomington, IN : Solution Tree Press.
- [2] วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอริบ จิตตฤกษ์. (2554). ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 = 21st century skills: Rethinking how students learn. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเพ่นเวิลด์ส์.
- [3] ภาคภูมิ พุสกุลสถาพร. (2558.) โครงการอบรมการใช้ภาพถ่ายเพื่อพัฒนาเป็นสื่อการเรียนการสอน. เอกสารราชการ. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา : สำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา
- [4] Ministry of Education, Singapore. (2016). [online]. 21st-century-competencies. Singapore: Ministry of Education. Available from : <https://www.moe.gov.sg/education/education-system/21st-century-competencies>
- [5] Stephen D. Sorden. (2012). The Cognitive Theory of Multimedia Learning. Mohave Community College. San Francisco : Northern Arizona University.